

Hoe ziet een HLSK schaatstrip er uit?

Auteur Tom Nieuwenhuijsen

Copyright HLSK

Winter 2016-2017

Versie 1.4, 15 maart 2016

Hoe ziet een HLSK schaatstrip van een aantal dagen in Zweden er uit?

Deze brochure geeft je een idee hoe een HLSK schaatstrip van enkele dagen in Zweden tot stand komt en hoe zo'n trip verloopt. Zweden is niet de enig denkbare schaatsbestemming, maar we nemen Zweden als voorbeeld omdat Zweden het schaatsmekka is voor de HLSK. Het ligt noordelijk genoeg voor jaarlijkse vorst en zuidelijk genoeg voor afwisseling met dooi, waardoor het ijs er meerdere keren per seizoen blank en glad bij ligt. Gidsen van de HLSK gaan gemiddeld meerdere keren per seizoen met een groep naar Zweden voor een schaatstrip.

Hoe ziet zo'n meerdaagse schaatstrip er uit? Dat willen we je graag proberen te vertellen in deze brochure, die behoort bij de HLSK Deelnemersopleiding. Proberen, want je kunt er van alles over vertellen, maar de werkelijkheid is toch weer anders. Vraag ook vooral aan mensen die al eens in Zweden onder de vlag van de HLSK hebben geschaatst wat ze er van vonden.

Het is goed om vooraf stil te staan bij de vraag wat je zelf zoekt. Wat verwacht je er van? Hou je van geveegd, goed ijs, waarop je lekker hard kan rijden, zonder zorgen? Hou je van lekker uitslapen, beetje cultuur en ook nog een paar uur lekker buiten schaatsen? Of ga je voor zoveel mogelijk schaatsen in de prachtige natuur op het beste ongerepte ijs dat er op dat moment te vinden is, wat dus ook heel matig ijs kan zijn? Dat laatste geldt voor een HLSK-trip. Tijd voor shoppen en cultuur is in het algemeen afwezig. Op geveegde banen rijden we in beginsel niet. En ja, het ijs kan wel eens tegenvallen, maar dan gaan we er toch lekker tegenaan. Kilometers doen er niet toe, ijs- en natuurbeleving des te meer. Vroeg op, om bij het eerste licht bij het ijs te zijn, dan is er ook nog tijd voor een plan B. Herken je jezelf in deze benadering? Ga dan gerust mee, je doet je zelf een enorm plezier! Zit je er anders in, praat dan eerst eens met de gids en met mensen die al vaker mee zijn geweest en besluit daarna of je het gaat doen.

Als je het ziet zitten volg dan de HLSK Deelnemersopleiding. Voor vertrek heb je dan al een bijeenkomst over veiligheid bijgewoond en samen met een gids heb je gecheckt wat je nog nodig hebt aan uitrusting. Tijdens je allereerste HLSK-tocht (kan dus in Zweden zijn) zal de gids ook praktijksituaties, zoals het gebruik van priemen en reddingslijn, met je oefenen.

De organisatie

De organisatie van een trip of een dagtocht ligt in beginsel in handen van de gidsen. Zij besluiten zelf of ze een trip gaan doen en wanneer ze die dan plannen. Een HLSK trip begint vaak met het "reserveren" van het betreffende lange weekend in de agenda's van de gids, de assistent gids en alle deelnemers. Dat kan kortere of langere tijd van tevoren gebeuren. In december worden soms al weekends in maart aangekruist. Niet alle gidsen doen dat; sommigen geven een meer globale indicatie zoals 'laatste twee weken januari', of 'februari', of 'de eerste twee weken maart'. Sommige gidsen reserveren meerdere weekends om er later uit te kiezen. Alle reserveringen blijven een voorlopig karakter houden. Ze zijn nodig vanwege werk, thuissituatie enz. Maar de reservering zegt nog weinig tot niets over de daadwerkelijke trip zelf. Of de trip doorgaat en waar de trip heen gaat hangt namelijk alleen af van de vraag of er ijs te vinden is en zo ja, waar het beste ijs te vinden is. Daar valt een aantal weken vooraf nog niets over te zeggen. Daar valt eigenlijk pas de laatste twee dagen voor vertrek iets zinnigs over te zeggen.

De onvoorspelbaarheid is een belangrijke karaktertrek van HLSK evenementen. De grootste mogelijke flexibiliteit tot de laatste minuut is essentieel. Niets is van tevoren zeker, behalve dat je gaat schaatsen op het beste ijs dat je gegeven de mogelijkheden kunt vinden. Mensen die moeite hebben met een grote mate van onzekerheid over reisdoel, reistijd enz. doen er

verstandig aan zich dit goed te realiseren. 's Ochtends vragen "waar gaan we morgen schaatsen?" heeft eigenlijk geen zin. Want dat wordt pas in de late middag/avond duidelijk. Vandaar ook: alle spullen worden altijd ingepakt en meegenomen, ook als er een kans bestaat dat later besloten wordt nog een nacht in dezelfde logiesgelegenheid te blijven. 'Travel light' is noodzakelijk in HLSK verband, neem mee wat je nodig hebt, laat thuis wat misschien van pas kan komen.

De gidsen zijn het hele seizoen aan het werk, ook als er niet geschaatst wordt. Zij volgen de ijsontwikkelingen praktisch dagelijks. Vanaf uiterlijk een week voor het geplande vertrek gaan de gidsen focussen op de trip. Zij e-mailen de deelnemers die zich hebben opgegeven. Als er afvallers zijn proberen ze nog nieuwe deelnemers te interesseren. Ze wijzen op de paklijst, ze geven instructie over de hoeveelheid additionele bagage. Eventueel verdelen ze rollen en taken (wel of geen eten mee; boodschappen doen; koken) over de deelnemers. Als er deelnemers zijn die voor het eerst gaan, bellen ze ook even om zeker te weten dat een complete uitrusting aanwezig is. Zo nodig zetten zij een deelnemer op het spoor van HLSK-ers van wie eventueel spullen geleend kunnen worden.

Onderwijl werken zij aan een reisplan. Dit doen ze op basis van de meest recente gegevens van de Zweedse website Skridskonet, van actuele weerberichten en vooruitzichten, van satellietbeelden en van alle andere relevante informatie die voorhanden is. Zij verzamelen de best mogelijke info en zoeken zo nodig hulp van meer ervaren HLSK-ers, of van HLSK-ers met diepere kennis op deelreinen, zoals meteo en/of ijscondities.

Een van de keuzes is die van vervoer. Vliegtickets zijn goedkoper naarmate ze langer van te voren geboekt worden. Maar de bestemming lang van te voren vastleggen is niet altijd handig. De keuze auto of vliegtuig + huurauto zal dus altijd moeilijk blijven. Met de auto naar Zuid Zweden is heel behoorlijk te doen (je bent in 10 uur ca. 100 km boven Malmö), maar afhankelijk van de verplaatsingen binnen Zweden zelf, rijd je al snel in totaal 2500 tot 3000 km in 4 dagen. Dat vindt niet iedereen een feest. Toch zitten er veel voordelen aan de eigen auto. Hij hoeft niet te worden ingeleverd. Er vertrekt geen vliegtuig op een bepaalde tijd. Dat maakt je extra flexibel.

Uiterlijk 24 uur voor het geplande vertrek valt de beslissing of er vertrokken wordt. Tot dat moment kan er in beginsel nog afgeblazen worden. Maar dat gebeurt alleen als de ijscondities te slecht zijn of als de verwachte weersomstandigheden zo slecht zijn dat ze te veel risico opleveren. Tot de vertrektijd en zelfs tijdens de reis kan nog worden geschoven met de exacte bestemming op basis van "last minute" info.

Als de reis per auto wordt ondernomen wordt het vertrektijdstip in beginsel teruggerekend vanaf het 'eerste licht op het ijs'. Stel dat dit tijdstip gegeven de datum voor de betreffende locatie 7:30 uur is, en de tijd om de locatie te bereiken geschat wordt op 10,5 uur dan is de vertrektijd dus uiterlijk 21:00 uur de avond er voor. Dat betekent een uur daarvoor verzamelen op het afgesproken verzameladres. Gaan we per vliegtuig dan is het aan te raden dat iedereen dezelfde vlucht neemt. De plannen moeten dan aansluiten op de aankomsttijd. De gidsen

proberen natuurlijk zo snel mogelijk duidelijkheid te geven over het vervoer. Koop pas een ticket als de gidsen hebben aangegeven welke vlucht genomen gaat worden.

Bedenk bij vliegen dat schaatsen, stokken, flessen, messen e.d. niet in het toestel meegenomen mogen worden. Je zult dus altijd bagage moeten inchecken. Als je de schaatsrugzak incheckt, zorg dan dat deze verpakt is in een hoes, anders ontstaat er makkelijk schade aan banden, riemen e.d. Stokken verzamel je het best in een snowboard- of ski-tas, die je kan inchecken als bijzondere bagage. Dat scheelt kosten en is gemakkelijker dan 'ieder voor zich'.

Voor het eerst op Zweeds ijs

Gaat de reis per auto dan wordt er in het algemeen 's avonds vertrokken, de hele nacht doorgereden en sta je de volgende ochtend op Zweeds ijs. We rijden in onze schaatskleren, zodat we zo de auto uit op het ijs kunnen. De schaatsrugzakken zijn gepakt, gevulde lunchtrommel zit er in, thermos met thee of iets anders ook. De ervaring leert dat de nieuwe dag, het Zweedse landschap, het ijs en het schaatsen de vermoeidheid van een nacht doorhalen snel doen vergeten. Wel zullen de gidsen rustig van start gaan en goed kijken hoe iedereen er voor staat. Gaat de reis per vliegtuig dan zul je meestal in de avond aankomen en afhankelijk van het plan wel of niet slapen voor het ijs is bereikt.

Voor het eerst op Zweeds ijs betekent voor sommigen ook: voor het eerst op de Zweedse manier schaatsen, dus met gepakte rugzak met reddingslijn, prikkers om de hals en stokken in de hand. Als je gelegenheid hebt is het aan te raden al eens een keer in Nederland met deze outfit te gaan schaatsen. Je zult merken dat je even een nieuwe balans moet vinden en vooral moet wennen aan het vasthouden van de stokken. Ook het juiste gebruik van de stokken moet even wennen. Geef voor vertrek aan of je wel eens op deze manier hebt gereden of dat het echt de allereerste keer wordt. De gidsen houden daar dan rekening mee en zullen in ieder geval

ook een oefening met de reddingslijn en de priemen met de groep doen.

Oefenen met de rugzak is mogelijk in Biddinghuizen; stokken mag je daar niet meenemen op het ijs. Je kunt wel een beetje simuleren dat je ze vasthoudt. De rugzak en de Zweedse manier van schaatsen laten niet of nauwelijks toe dat je met je handen op je rug staat. In het algemeen (op goed ijs) heb je de stokken bij elkaar voor je vast, met de punten naar beneden gericht. Pas bij een lastige passage of op moeilijk ijs ga je ze gebruiken en neem je in je linker- en rechterhand een stok. Je gebruikt ze zoals langlaufers bij de schaatsslag doen of door je zelf met twee stokken tegelijk vooruit te prikken met twee benen op het ijs (goed idee om een kort dun stuk ijs over te steken).

Loop nooit zo maar het ijs op. De gids gaat altijd eerst. Pas als hij/zij aangeeft dat het veilig is volgt de rest.

Als iedereen zijn/haar schaatsen aan heeft, controleren de gidsen of iedereen zijn uitrusting goed heeft zitten, dus rugzak met waterdichte (kano)zak waarin complete set droge kleding en lucht, correct aan de rugzak bevestigde reddingslijn die gemakkelijk tevoorschijn kan worden getrokken, ijspriemen (2) met fluitje, hoog om de nek of op een band van de rugzak, bevestiging rugzak tussen de benen door (zodat hij niet omhoog kan komen in het water),

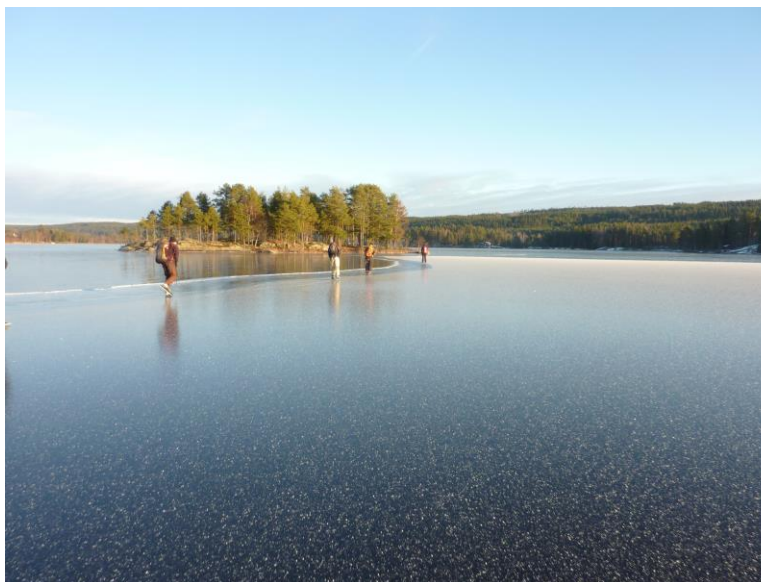
twee stokken. Is iemand niet compleet of goed uitgerust dan beslist de gids hoe verder te gaan. Het kan betekenen dat er niet betrokken wordt. Veiligheid gaat voor alles.

De veiligheidsuitrusting is ervoor bedoeld dat een deelnemer die door het ijs zakt zonder grote problemen er uit gehaald kan worden en verder kan. Zweden is groot en leeg. Er staat niet altijd binnen honderd meter een bewoond huis waar in nood kan worden aangeklopt. Uitgangspunt is dat een schaatsgroep zichzelf in de natuur weet te redden. Vandaar de uitrusting: de Zweden gaan er op het ijs van uit dat je er wel eens een keer door zult zakken en dat je jezelf dan moet kunnen redden (met hulp van anderen; je schaatst nooit alleen!). Er wordt geschaatst op ongerept ijs. Alle Zweedse meren kennen stroming en andere natuurlijke fenomenen die van invloed kunnen zijn op de sterkte en dikte van het ijs. De gids schaatst altijd voorop, als er iemand door gaat is de kans verreweg het grootst dat het de gids is.

Voor vertrek bespreekt de gids het dagplan met de groep. Wat gaan we doen? Hoeveel pauzes zullen er worden gehouden? Wanneer houden we pauze? Enz. Het is een plan, gaandeweg kan blijken dat het bijgesteld moet worden. De gids zal daar dan aandacht aan besteden. Voor vertrek bespreekt de gids ook de volgorde van de groep waarin geschaatst wordt.

Omdat we op ongerept natuurijs schaatsen, waarvan het draagvermogen werkende weg moet worden verkend, schaatsen we in een rij, in het spoor van de gids. Dit blijkt voor Nederlandse schaatsers één van de lastigste onderdelen: de discipline om in de rij te blijven. Toch is het belangrijk dat het gebeurt. Alleen dan weet de gids dat zijn groep een veilige passage maakt. Schaatst iemand buiten de rij dan kan hij/zij op dun ijs komen, dat niet is verkend. Soms zullen er omstandigheden zijn waarin wat breder kan worden uitgewaaierd, of naast elkaar gereden kan worden. De gids zal dat dan aangeven. Maar zodra de gids zijn/haar armen spreidt, moet iedereen weer in de rij en minimaal 15 meter afstand van elkaar houden. Steekt de gids een hand omhoog, dan betekent dat onmiddellijk stoppen en blijven staan op de plaats waar je bent. De groep gaat pas weer rijden op instructie van de gids.

De gids schaatst altijd voorop. De tweede gids of assistent-gids schaatst vaak achteraan, maar soms zal de gids de tweede gids vragen om als tweede te schaatsen, op een meter of 15 achter de gids. In dat geval wijst de gids een ander aan voor de laatste positie. Die positie is wel belangrijk. Achterom kijken bij schaatsen is moeilijk. Als iemand in de rij valt of een probleem heeft, dan moet de achterste man/vrouw de gids waarschuwen met een fluitsignaal (fluitje zit aan de priemenset). Ook kan de achterste schaatser beter nota nemen van eventuele vermoeidheid van groepsleden.

Het tempo waarin geschaatst wordt is afhankelijk van het niveau van de groep. Eenmaal op weg zal de groep nooit harder gaan dan de langzaamste deelnemer. Niemand wordt immers aan zijn lot overgelaten op het ijs. De langzaamste deelnemer zal dus ook nooit achteraan in de

groep schaatsen. In de praktijk blijken verschillen in tempo niet snel een probleem. Omdat er over ongerept ijs wordt geschaatst en het ijs in Zweden niet vaak kilometers achtereen 'hetzelfde' blijft, is er altijd veel te verkennen aan passages over scheuren, kistwerken, dunner ijs enz. Dat leidt tot regelmatige stops. Er wordt bovendien met regelmaat (kort) gepauzeerd voor een bakkie en (wat langer) voor de lunch. De beleving als geheel is bijzonder bevredigend; het afleggen van kilometers is vanaf het eerste moment min of meer bijzaak geworden. Deze ervaring delen eigenlijk alle HLSK-ers die wel eens in Zweden hebben geschaatst met elkaar. Bij de samenstelling van groepen wordt wel goed gekeken naar het niveau, om te grote verschillen te voorkomen. Als er bij inschrijving twijfel bestaat bij de gidsen over het niveau van een deelnemer wordt dat besproken. Het kan leiden tot uitschrijving. Overigens hebben de gidsen vooraf altijd het laatste woord over de samenstelling van de groep. Ook mogelijk te verwachten problemen in de groepsdynamiek kunnen aanleiding vormen om een deelnemer uit te schrijven.

In beginsel ben je met een schaatstocht de hele daglichtperiode zoet. Het is gebruikelijk om aan het eind van de tocht op het ijs even te verzamelen, schaatsen nog aan, uitrusting op de rug. De gids vraagt hoe de deelnemers de tocht hebben beleefd. De deelnemers bedanken de gidsen. De gids geeft aan dat de tocht afgelopen is. Hij/zij doet zijn schaatsen af en gaat als eerste van het ijs. De gids is verantwoordelijk voor de veiligheid van de deelnemers; niet zelden gaat juist bij het betreden en het verlaten van het ijs iemand er doorheen omdat zwakke plekken vaak aan de oevers zitten. De groep volgt de door de gids gekozen weg van het ijs. Ook dit vraagt weer om een beetje discipline, waar wij Nederlanders het vaak moeilijk mee hebben.

Van het ijs en op naar? ... nieuw ijs!

Eenmaal van het ijs wordt alles weer ingeladen in de auto's. De gidsen gaan direct doende om informatie te verzamelen over schaatsmogelijkheden voor de volgende dag. Op basis van die informatie beslisen de gidsen waar die avond geslapen zal worden. Dat kan zomaar twee- of driehonderd kilometer rijden betekenen. Onderweg eventueel boodschappen doen voor eten, om 19:00 uur (soms later tot veel later) op de nieuwe locatie uitpakken. De HLSK maakt in beginsel gebruik van zogenoemde Vandrarhems, een soort jeugdherbergen. Sobere, doeltreffende slaapgelegenheden, met vaak 4 of meerpersoonskamers. Je wordt geacht zelf schoon te maken; er is een keuken waarin een eenvoudige maaltijd bereid kan worden. Sommige gidsen houden wel van wat meer comfort, maar er zijn er ook die het liefst ook nog zouden kamperen. Dit soort zaken worden natuurlijk 'aan de voorkant', bij inschrijving, aangegeven.

Op een HLSK trip slepen de deelnemers allerlei spulletjes mee. Schaatsen, stokken, tooltjes van allerlei soort, zonnebrillen, telefoons, gps-apparaten, mutsen, handschoenen, kortom veel zoi. Het is goed om af te spreken dat iedereen verantwoordelijk is voor zijn eigen spullen. Dit betekent dat iedereen zich ook alleen druk hoeft te maken over zijn eigen bagage. Het beste is dat iedereen ook alleen zijn eigen spullen naar binnen en naar buiten draagt. Vaak zijn er een of twee tassen/dozen met etenswaren. De groep kan afspreken dat één van hen daarvoor verantwoordelijk is (de ervaring leert dat er anders heel veel in koelkasten onderweg achterblijft). Let goed op je spullen, niet omdat ze in Zweden 'stelen als de raven', maar omdat je gemakkelijk iets vergeet en er in het algemeen geen mogelijkheid zal bestaan om terug te keren naar een vorige slaapplek. Ook hierom is het goed om weinig mee te nemen.

De avond kent een tamelijk vast verloop: een paar leden van de groep koken, een paar wassen af. De gidsen zijn vrijgesteld en werken aan het programma voor de volgende dag. Tijdens het eten wordt de tocht van die dag geëvalueerd. Tegen het eind van de avond maken de gidsen

het plan en het back up plan voor de volgende dag aan de groep bekend. Dan wordt ook het tijdstip van opstaan en vertrek besloten. Dat zal meestal behoorlijk vroeg zijn. Zelfs in de donkerste tijd begint het om 8.30 uur licht te worden, in februari en maart is dat al veel eerder het geval. De reistijd naar het ijs duurt, zelfs als je er heel dicht bij bent, altijd wel een half uur, maar kan ook veel langer duren. Vertrekken om 7 uur is heel gewoon. De ervaring heeft geleerd dat er al gauw 1,5 uur nodig is om vertrekgereed te zijn. Dat betekent dat de wekker dan op 5.30 wordt gezet..

Waarom altijd zo vroeg uit de veren? Waarom bij het eerste licht op het ijs? Twee redenen: we gaan naar Zweden om zoveel mogelijk te genieten van schaatsen op natuurijs. Dus benutten we de daglichtperiode liefst maximaal. Maar belangrijker: hoe goed de research ook geweest is, niemand weet precies van te voren hoe het ijs er bij ligt. Stel dat het erg tegenvalt. Dan heb je nog de mogelijkheid je plan B tot uitvoering te brengen en een andere plek op te zoeken. Zweden is groot dus dat zal al snel meer dan een uur tijd vergen. Begin je niet vroeg dan blijft er weinig tijd over voor een plan B.

's Ochtends is het zaak stevig door te werken naar het vertrek. Water opzetten voor de thermosflessen. Ontbijt en vullen van de broodbakken. Ontbijtboel wegruimen, de kamers netjes achterlaten. Als iedereen aanpakt kan het gesmeerd lopen. Iedereen zorgt voor zijn eigen thermos en broodbak en iedereen draagt zijn eigen spullen naar buiten. Dan de auto in en op weg naar weer een fantastische dag op het ijs.

Dit ritme herhaalt zich elke dag opnieuw. De laatste dag kan anders lopen, afhankelijk van het vervoer naar huis. De gidsen van de HLSK proberen wel altijd te zorgen dat er ook de laatste dag nog geschaatst wordt, al is het van 6.30 tot 12.00, want de lange weg naar huis is met verse herinnering aan natuurijs veel korter dan met herinneringen van alweer een dag oud. Op de terugweg evalueert de groep de hele schaatstrip en bij voorkeur maakt iemand een evaluatieverslag met leer- en verbeterpunten.

Eenmaal thuis moet de schaatser zich weer razendsnel aanpassen aan het 'gewone leven'. Dat vereist behoorlijk wat zelfdiscipline, want het schaatsen op ongerept natuurijs is een zeer verslavende bezigheid. Vaak spreken de verslaafden met elkaar nog een terugkomavond af waarop zij zich niet gehinderd door schouderophalende gezinsleden ongegeneerd kunnen overgeven aan hun verslaving met behulp van de gemaakte foto's, het ophalen van mooie momenten enzovoorts. En daarna maar weer dromen van de volgende trip ... Gelukkig valt er ook nog wat te doen: het is verstandig om kort na thuiskomst voor jezelf een lijstje te maken met verbeterpunten aan uitrusting en bagage. Ook verstandig is om je spullen zo snel mogelijk weer klaar en paraat te zetten voor een mogelijke volgende trip, zodat je onmiddellijk weer kunt vertrekken. Want stel dat het komend weekend grote kans bestaat op dat prachtige zwarte ijs ...